

Sygn. akt III CSK 91/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Grela

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa A.K.

przeciwko Międzynarodowemu Portowi Lotniczemu im [...] sp. z o.o. w B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 29 maja 2019 r.,

skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 28 września 2016 r., sygn. akt I ACa [...],

uchyła zaskarżony wyrok częściowo, to jest w pkt 2 zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w K. i oddalającym powództwo oraz w pkt 3 oddalającym apelację powódki i sprawę w tej części przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w [...]. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 28 września 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...], w sprawie o zapłatę z powództwa A.K. przeciwko Międzynarodowemu Portowi Lotniczemu im. [...] sp. z o.o. w B., na skutek apelacji obu stron od wyroku częściowego Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 listopada 2015 r.: odrzucił apelację strony pozwanej w części dotyczącej punktu II wyżej wskazanego wyroku częściowego; zmienił ten wyrok częściowy w punkcie I w ten sposób, że oddalił powództwo także co do kwoty 6.101 zł z ustawowymi odsetkami, a apelację powódki oddalił.

Podstawą rozstrzygnięć Sądów obu instancji były następujące okoliczności faktyczne.

A.K. jest właścicielką nieruchomości gruntowej o powierzchni 12 arów i 49 m², położonej w K., przy ul. B. [...], oznaczonej w ewidencji gruntów i budynków, jako działka nr [...] oraz posadowionego na niej budynku mieszkalnego (strefa B obszaru ograniczonego użytkowania), dla której Sąd Rejonowy [...] w K., prowadzi księgę wieczystą KW nr [...].

W dniu 25 maja 2009 r. Sejmik Województwa [...] podjął uchwałę nr [...] w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska [...], zarządzanego przez Międzynarodowy Port Lotniczy im. [...] sp. z o.o. w B. (Dz. Urz. Województwa [...] z dnia 26 czerwca 2009 r. nr 377). Uchwałę tę podjęto w związku z przekroczeniem standardów jakości środowiska w zakresie dopuszczalnych poziomów dźwięku, w szczególności zaś nadmiernego hałasu powodowanego przez ruch lotniczy, w związku z działalnością lotniska w B. Uchwała weszła w życie w dniu 11 lipca 2009 r., a w konsekwencji jej obowiązywania doszło do spadku wartości rynkowej nieruchomości A.K., objętej księgą wieczystą KW nr [...].

W konsekwencji, dnia 8 lipca 2011 r. powódka złożyła do Sądu Rejonowego dla [...] w K. wniosek o zawezwanie strony pozwanej do próby ugodowej, występując jednocześnie wobec niej z roszczeniem zapłaty kwoty 132.000 zł, z tytułu spadku wartości nieruchomości położonej w K., przy ul. B. [...], wobec wprowadzenia uchwałą Sejmiku Województwa [...] nr [...] strefy obszaru ograniczonego użytkowania. W efekcie niemożności osiągnięcia konsensusu,

powódka A.K. w pozwie z dnia 14 sierpnia 2014 r. skierowanym do Sądu Okręgowego w K., przeciwko Międzynarodowemu Portowi Lotniczemu im [...] Sp. z o.o. w K. domagała się zasądzenia od strony pozwanej kwoty 216.640,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 23 lipca 2011 r., przy czym na kwotę tę składało się: żądanie zapłaty 132.000 zł tytułem odszkodowania za rynkową utratę wartości jej nieruchomości, o której mowa wyżej w związku z wejściem w życie uchwały Nr [...] Sejmiku Województwa [...] z dnia 25 maja 2009 r., oraz żądanie zapłaty 84.640 zł z tytułu kosztów realizacji wymagań technicznych budynków na nieruchomości, określonych w § 6 pkt 2 tej uchwały. Podstawą prawną zgłoszonego roszczenia były: art. 129 ust 2 oraz art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 672 ze zm.).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Tytułem uzasadnienia pozwana Spółka wskazała, że A.K. uchybiła 2-letniemu terminowi na wystąpienie z roszczeniem odszkodowawczym, o jakim mowa w art. 129 ust. 4 POŚ, gdyż uchwała Sejmiku Województwa [...] nr [...] weszła w życie w dniu 11 lipca 2009 r. Podniosła także zarzut nie wykazania przez powódkę związku przyczynowo - skutkowego pomiędzy utworzeniem obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska [...], a powstałą szkodą.

Wyrokiem częściowym z dnia 16 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w K.: zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 6.101 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 listopada 2015 r. (punkt I), oddalił natomiast powództwo w części dotyczącej żądania zasądzenia kwoty 125.899 zł oraz odsetek ustawowych od kwoty 6.101 zł od dnia żądania do dnia 16 listopada 2015 r. oraz w zakresie kwoty 125.899 zł od dnia żądania (punkt II).

W ocenie Sądu Okręgowego w K. bezzasadne okazało się twierdzenie strony pozwanej, że powódka wystąpiła z roszczeniem odszkodowawczym już po upływie 2-letniego terminu zawitego określonego w art. 129 ust. 4 POŚ. Jak przyjął Sąd I instancji, z uwagi na okoliczność, że powódka w dniu 8 lipca 2011 r. złożyła wniosek o zawezwanie strony przeciwnej do próby ugodowej należało stwierdzić, że dochowała ona 2-letniego terminu do dochodzenia roszczeń. Odnośnie, natomiast do kwestii odsetek ustawowych, Sąd Okręgowy uznał, że przyjęcie

wysokości spadku wartości nieruchomości z daty wyrokowania najpełniej realizuje cele postępowania, mimo iż spadek ten oszacowano zarówno na dzień wprowadzenia strefy, jak i na dzień wyrokowania.

Wyrok częściowy Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 listopada 2015 r. został zaskarżony apelacją przez obie strony postępowania.

A.K. zaskarżyła wyrok Sądu I instancji w części oddalającej powództwo, zarzucając naruszenie: art. 233 § 1 k.p.c., art. 217 w związku z art. 286 k.p.c., oraz art. 455 w związku z art. 481 § 1 k.p.c. podnosząc, że opinia biegłej M.S. była błędna i niekompletna, a dowód z opinii drugiego biegłego został pominięty. Odsetki, natomiast, zdaniem skarżącej, wadliwie zasądzono od dnia wyrokowania, zamiast od dnia wezwania do zapłaty odszkodowania, to jest od dnia 23 lipca 2011 r. We wnioskach powódka domagała się zmiany zaskarżonego rozstrzygnięcia i orzeczenia co do istoty sprawy, ewentualnie uchylenia tego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Międzynarodowy Port Lotniczy im. [...] sp. z o.o. w B., zaskarżyła wyrok Sądu I instancji w całości, zarzucając naruszenie: art. 129 ust. 4 ustawy POŚ oraz art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przez ich błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, że dla zachowania dwuletniego terminu zawitego przewidzianego w pierwszym z powołanych przepisów wystarczające jest złożenie w sądzie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej pomimo tego, iż zostało ono doręczone stronie pozwanej już po upływie wspomnianego terminu, w konsekwencji nie miała ona możliwości zapoznać się z podniesionym roszczeniem w terminie.

Sąd Apelacyjny w [...]. odnośnie do apelacji strony pozwanej przyjął, że podlegała ona odrzuceniu, jako niedopuszczalna w części dotyczącej punktu II zaskarżonego wyroku częściowego (powództwo zostało częściowo oddalone), wobec braku interesu prawnego pozwanej, jako przesłanki zaskarżenia. W pozostałym zakresie apelacja strony pozwanej, skierowana do rozstrzygnięcia zawartego w punkcie I zaskarżonego wyroku, okazała się, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zasadna, gdyż trafnie zarzucała naruszenie art. 129 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Co do apelacji powódki Sąd Apelacyjny w [...]. przyjął, że pozwana zasadnie podniosła, iż powódka nie dochowała terminu zawitego określonego w art. 129 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. POŚ. Jak zważył Sąd Apelacyjny, uchwała nr [...] z dnia 25 maja 2009 r. Sejmiku Województwa [...] w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska [...] weszła w życie dnia 11 lipca 2009 r. Tym samym dwuletni termin zawity z art. 129 ust. 4 POŚ upłynął z tą datą.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]. wniosła powódka opierając skargę na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego, to jest art. 129 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że złożenie do sądu pisma procesowego (wniosku o zawezwanie do próby ugodowej) przed upływem dwóch lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości (o których mowa w art. 129 ust. 4 POŚ), a doręzonego po upływie tego terminu, nie wywołało skutku w postaci wystąpienia z roszczeniem z datą złożenia tego pisma do sądu.

W konkluzji skarżąca wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz o uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K..

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna jest zasadna.

Przepis art. 129 ust. 4 POŚ stanowił, że z roszczeniem, o którym mowa w ust. 1-3 (żądanie wykupu nieruchomości lub jej części, żądanie odszkodowania), można wystąpić w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości. Wyrokiem z dnia 7 marca 2018 r. (K 2/17, OTK-A 2018/13) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 129 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519, 785, 898, 1089, 1529, 1566, 1888, 1999, 2056 i 2290 oraz z 2018 r. poz. 9 i 88) jest niezgodny z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis ten miał stracić moc obowiązującą z upływem 12 (dwunastu) miesięcy od

dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego, ustawą z dnia 22 lutego 2019 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 452) zmieniono brzmienie art. 129 ust. 4 POŚ, wydłużając termin do zgłoszenia roszczeń, o jakich mowa w art. 129 ust. 1-3 POŚ do trzech lat. Ustawa ta weszła w życie 14 marca 2019 r., a w myśl art. 2 tej ustawy, do roszczeń, o których mowa w art. 129 ust. 1-3 POŚ, powstałych przed dniem wejścia w życie ustawy zmieniającej, w stosunku do których nie upłynął termin, o którym mowa w art. 129 ust. 4 POŚ w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się art. 129 ust. 4 ustawy zmienianej w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą.

Z powyższego wynika, że do roszczeń powódki zastosowanie znajdzie art. 129 ust. 4 POŚ w brzmieniu obowiązującym do dnia 14 marca 2019 r., a więc dwuletni termin do zgłoszenia roszczeń, o których mowa w art. 129 ust. 1-3 POŚ. Uchwała Sejmiku Województwa [...] wprowadzająca strefę ograniczonego użytkowania dla lotniska [...] weszła w życie w dniu 11 lipca 2009 r. Powódka natomiast w dniu 8 lipca 2009 r. (a więc przed upływem dwuletniego terminu, o jakim mowa w art. 129 ust. 4 POŚ) złożyła do Sądu Rejonowego dla [...] w K. wnioski o zaważanie strony pozwanej do próby ugodowej, ale wniosek ten został doręczony pozwanemu już po upływie tego terminu.

Problem przedstawiony w skardze kasacyjnej, a dotyczący charakteru terminu, o jakim mowa w art. 129 ust. 4 POŚ i konsekwencji jego naruszenia, był już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy przyjął m. in., że dwuletni termin przewidziany do wystąpienia z roszczeniem nie ma charakteru terminu przedawnienia. Jest to termin zawity, po upływie którego prawo wytoczenia powództwa wygasa (por. np. uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2013 r., III CZP 2/13, OSNC 2014/2/10). Wystąpienie, o jakim mowa w art. 129 ust. 4 POŚ nie oznacza konieczności wniesienia sprawy do sądu, wystarczające jest zgłoszenie roszczenia zobowiązanemu do jego realizacji (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2008 r., II CSK 216/08, z dnia 21 sierpnia 2013 r., II CSK 578/12, OSNC 2014/4/47, z dnia 2 października 2015 r., II CSK 270/14). Sąd Najwyższy przyjął również, że wystąpienie

z roszczeniem stosownie do art. 129 ust. 4 POŚ ma charakter czynności jednorazowej w odniesieniu do danego roszczenia - dokonanie tej czynności w terminie wskazanym w tym przepisie oznacza jego dochowanie i kończy jego bieg. Skutkiem tego jest zachowanie roszczenia przez uprawnionego, choćby na drodze sądowej dochodził on roszczenia w większym rozmiarze niż objęty wystąpieniem (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 maja 2018 r., II CSK 23/18). Za wystarczającą przy tym czynność wystąpienia z roszczeniem do zobowiązanego do jego spełnienia uznano w orzecznictwie Sądu Najwyższego także samo wniesienie pozwu do sądu, nie zaś jego doręczenie pozwanemu (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 29 listopada 2012 r., II CSK 254/12; z dnia 4 grudnia 2013 r., II CSK 161/13 oraz postanowieniu z dnia 22 kwietnia 2015 r., II CSK 560/14). To samo odnieść należy do wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, gdzie wystarczające jest złożenie pisma do sądu (uchwała SN z dnia 12 maja 2017 r., III CZP 7/17, OSNC 2018/2/13 oraz wyroki z dnia 7 grudnia 2017 r., II CSK 186/17 i z dnia 8 grudnia 2017 r., III CSK 291/16). Odmienne stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 października 2015 r. (II CSK 720/14) przyjmując, że jeśli nośnikiem wystąpienia z roszczeniem, o jakim mowa w art. 129 ust. 4 POŚ, jest pismo procesowe, to termin dwuletni przewidziany w tym przepisie jest zachowany wówczas, gdy w tym terminie pozwany mógł się z nim zapoznać. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym sprawę niniejszą nie podziela tego ostatniego poglądu. Zważyć bowiem należy, że roszczenie jest prawem podmiotowym które polega na możliwości domagania się od innej osoby zachowania się w określony sposób. Roszczenia, co do zasady, są zaskarżalne, tj. mogą być zrealizowane przy zastosowaniu przymusu państwowego. Wiąże się z tym tzw. prawo do skargi, czyli uprawnienie do wniesienia powództwa, "wystąpienie z roszczeniem" może więc oznaczać zarówno podjęcie działań skierowanych do drugiej strony stosunku prawnego, np. wezwania do zapłaty, jak też czynności procesowych, np. wniesienia do sądu powództwa albo wniosku o zawezwanie do próby ugodowej (tak słusznie Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 12 maja 2017 r., III CZP 7/17, OSNC 2018/2/13 oraz z dnia 15 września 2017 r., III CZP 37/17, OSNC 2018/7-8/68).

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy uznał zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 129 ust. 4 POŚ za zasadny. Z przytoczonych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

jw